

SITUACE VE VĚCECH DROG V ČR v roce 2018

(souhrn Výroční zprávy Národního monitorovacího
střediska pro drogy a drogové závislosti - NMS)

MUDr. Andrea Miklovičová
Psychiatrická léčebna Šternberk

„Prevence škodlivého užívání návykových látek a léčba závislosti“

Olomouc, 2020

ROK 2018 V ČR V ČÍSLECH

28,5% ve věku 15+ pravidelně **kouří** (34,7% mužů, 22,7% žen) (2017 - **25,2%**)

21,1% kouří denně (2017 – **18,4%**) => **2 mil.** denních kuřáků starších 15 let

4,6% dospělé populace kouří elektr. cigarety (z nich 55,8% současně klasické cigarety, 24,5% byli bývalí kuřáci a 16,7% dříve nekouřilo vůbec)

7,8 % (přibližně **700 tis. osob**) ve věku 15+ denně pije **alkohol** (2017 – **600 tis.**)

6,9 – 9,3% osob je v kategorii rizikové konzumace alkoholu

800 tis. osob vykazuje znaky škodlivého užívání alkoholu

885 tis. osob v ČR zneužívá **sedativa a hypnotika**

1/3 POPULACE – životní zkušenost s užitím nelegální drogy

- nejčastější nelegální drogou konopné látky (28,6 - 36,9 %)

16letí V ČR V ROCE 2018

= 16 let (poslední ročník ZŠ nebo 1. ročník středních škol)

12,9% denně kouří (18 letých **15 %**)

11,9 % pravidelně konzumuje nadměrné dávky alkoholu (18 letých - **20,2%**)

- téměř **20%** uvedlo opilost za poslední měsíc

- **20 %** má zkušenost s užitím konopných látek

-> pokles kouření cigaret i konzumace alkoholu včetně pravidelného a rizikového užívání, také pokles míry zkušeností s nelegálními drogami

- i přes sledované pozitivní trendy zůstávají zkušenosti 16letých v ČR s NL v evropském kontextu **NADPRŮMĚRNÉ**

- míra výskytu rizikového chování stoupá s věkem (nejvyšší nárůst 13.-14.rokem)

- rozdíl dle typu škol (nižší výskyt rizikového chování u studentů gymnázií)

- fenoménem posledních let je časté kouření elektronických cigaret (elektronická cigareta je dříve než klasická cigareta)

NELEGÁLNÍ LÁTKY V ČR - 2018

-> národní odhad počtu **problémových uživatelů drog** (= **PUD**), resp. problémových uživatelů pervitinu a opioidů (**PUPO**), je každoročně od r. 2002 prováděn multiplikační metodou za použití dat o počtu klientů nízkoprahových programů. Odhad je proveden pro jednotlivé kraje, národní odhad vzniká jako součet odhadů pro jednotlivé kraje.

43,7 tis. PUD (Praha, Ústecký a Liberecký kraj) - 47,8 tis. v 2017

-> 33,5 tis. uživatelů pervitinu (34,7 tis. v 2017)

-> 10,2 tis. uživatelů opioidů (13,1 tis. v 2017) - **5,2 tis.** uživatelů buprenorfinu

(ne substituční léčba, ale jako drogy)

- **3,4 tis.** heroin

- **1,7 tis.** jiné opiáty

39,5 tis. užívá drogy i.v. (míra injekčního užívání drog je v ČR vysoká)

70% PUPO je v kontaktu s adiktolog. službami, uživatelé alkoholu a kuřáci – **jednotky %!**

INFEKČNÍ NEMOCI UŽIVATELŮ DROG V ČR - 2018

HIV → **7** nově hlášené HIV infekce mezi IUD (= injekční uživatelé drog)

(celkově v ČR **208** případů HIV, nečastější přenos u homosex. mužů)

=> prevalence HIV mezi IUD v ČR **< 1%**

VHC → **533** nově hlášených u IUD

- uživatelé drog tvoří **více než polovinu všech případů** (2017 – **50,8%**)

- prevalence VHC u IUD **15 – 80%** podle charakteristik souboru vyšetřených

VHB – **5** nově hlášených u IUD (20 nově hlášených VHB v 2017)

(od r. 2001 očkování => klesající trend VHB u IUD)

DROGY, ALKOHOL – úmrtí v roce 2018

88 přímých drogových úmrtí, tj. smrtelných předávkování nelegálními drogami, těkavými látkami a psychoaktivními léky – zahrnují jak předávkování sebevražedná, tak náhodná – dle speciálního registru mortality

z toho: - **39** smrtelných předávkování nelegál.drogami a těk. látkami

(**20** opioidy, **10** pervitin)

- **49** smrtelných předávkování psychoaktiv. léky

(**23** tramadol, **14** BZD, **10** zolpidem)

409 smrtelných předávkování alkoholem (370 v 2017) dle obecného registru mortality

ADIKTOLOGICKÉ SLUŽBY V ČR - 2018

- > stávající síť adiktologických služeb je hodnocena jako **NEDOSTATEČNÁ**
- nerovnoměrné je rozložení některých typů specializovaných služeb
 - ambulantní léčba (nedostatek AT ambulancí, adiktologických ambulancí)
 - substituční centra
 - péče o klienty s duální dg.
- nedostatek **ambulantních psychiatrů**, psychoterapeutů a dalších lékařů, kteří jsou ochotni pracovat s uživateli NL
- **chybí adiktologické služby pro děti a mládež**

Roste nabídka léčebných a poradenských intervencí poskytovaných prostřednictvím internetu a s využitím nových technologií.

Přibývá mobilních a webových aplikací pro uživatele tabáku, alkoholu a nelegálních drog i hazardní hráče a osoby blízké.

SVĚTOVÝ ŽEBŘÍČEK NEŘESTÍ (The Global Vice Index)

- Březen 2012 americká tisková agentura Bloomberg tzv. žebříček neřestí
- = na základě údajů WHO, Úřadu OSN pro drogy a kriminalitu a dalších institucí , jak je v populaci (15 – 64 let) průměrná spotřeba alkoholu, tabáku a nelegálních drog a kolik se utratí na výherních automatech

Země byly na škále 0 – 100 bodů seřazeny podle:

- nejvyšší spotřeby alkoholu, - cigaret na osobu, - míry prevalence užití nelegálních drog a - výše proher v sázkových hrách (vyjádřeného v podílu HDP dané země) v posledním roce.

1.místo: ČR 68,94 b.

2.místo: Slovinsko 62,50 b.

3.místo: Austrálie 57,84 b.

4.místo: Arménie 57,53 b.

5.místo: Španělsko 56,51 b. 15. Velká Británie 48 b., 18. Slovensko 47 b., 31. Polsko 39,8 b. 32. Francie 37,6 b. 34. Německo 36 b. 40. Švédsko 28

PRÁVNÍ ASPEKTY

související s užíváním psychoaktivních látek

MUDr. Andrea Miklovičová
Psychiatrická léčebna Šternberk

„Prevence škodlivého užívání návykových látek a léčba závislosti“

Olomouc, 2020

Starý a nový tzv. „TABÁKOVÝ ZÁKON“

Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami

-> 18.7.2014 podala skupina poslanců návrh stručné novely tohoto zákona spočívající v zavedení zákazu kouření ve vnitřních prostorech zařízení společného stravování

-> měl být v platnosti od 1. 1. 2016

-> do platnosti 31. 5. 2017 (**Zákon č. 65/2017 Sb.** Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek)

ZÁKON č. 65/2017 Sb. Zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

- zavedení plošného zákazu kouření ve vnitřních prostorách provozoven stravovacích služeb **s výjimkou vodních dýmek a elektronických cigaret**
- zákaz prodeje alkoholických nápojů, tabákových výrobků a výrobků určených ke kouření, kuřáckých pomůcek a elektronických cigaret mimo místa vymezená zákonem (ale tento zákaz rozmělnňuje řada výjimek)
- zákaz prodeje alkoholu a tabáku na dálku (např. přes internet), pokud nelze ověřit věk kupujícího
- upravuje problematiku orientačního a odborného lékařského vyšetření na přítomnost NL, koordinaci protidrogové politiky
- umožňuje obcím prostřednictvím obecních vyhlášek regulovat
 - kouření a používání elektronických cigaret v blízkosti škol a zařízení pro osoby mladší 18 let
 - prodej, podávání a konzumaci alkoholu na veřejně přístupných místech či akcích
- v případě závažného porušení zákona ve vztahu k prodeji nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let možné uzavření provozovny až na dobu 2 provozních dnů.

ZMĚNY V ZÁKONĚ O NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH A PREKURZORECH DROG

- S účinností od 1.1.2014 je seznam NL obsažen nikoliv v přílohách zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách (jak tomu bylo v letech 1999–2013), nýbrž v Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek (=> novely Nařízení vlády)
-> rychlejší a efektivnější reakce na výskyt nových NL na drogovém trhu
- Od ledna 2014 je účinný Zákon č. 272/2013 Sb., o prekurzorech drog
- konkrétní seznamy NL nebo prekurzorů drog jsou tedy od 2014 vymezeny podzákonnými právními předpisy
- **2018** – rozšíření o **82** položek (především nových syntetických drog)

TRESTNÉ ČINY V SOUVISLOSTI S NL

Zákon č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku

- § 274 – Ohrožení pod vlivem návykové látky
- § 283 – Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy
- § 284 – Přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy
- § 285 – Nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku
- § 286 – Výroba a držení předmětu k nedovolené výrobě
- § 287 – Šíření toxikomanie

OBECNÉ TEZE

I nadále je **jakékoliv neoprávněné držení nelegálních drog pro vlastní potřebu trestné:**

- podle **přestupkového zákona** (množství menší než malé)
- podle **trestního zákoníku** (množství větší než malé)

**Od 13.3.2014 - v souvislosti posuzováním trestnosti
držení drog pro vlastní potřebu ve smyslu § 284,
odst. 1 a 2 TZ -> **MNOŽSTVÍ VĚTŠÍ NEŽ MALÉ****

METAMFETAMIN	VÍCE NEŽ 1,5 GRAMU
HEROIN	VÍCE NEŽ 1,5 GRAMU
KOKAIN	VÍCE NEŽ 1 GRAM
LSD	VÍCE NEŽ 5 KS
EXTÁZE	VÍCE NEŽ 4 TBL
LYSOHLÁVKY	VÍCE NEŽ 40 PLODNIC
HAŠIŠ	VÍCE NEŽ 5 GRAMŮ
MARIHUANA	VÍCE NEŽ 10 GRAMŮ SUŠINY / v marihuaně 1 gram THC



TESTOVÁNÍ ŘIDIČŮ NA PŘÍTOMNOST NÁVYK.LÁTEK

- nově stanoveny limity vybraných NL v krvi řidiče, a to Nařízením vlády č. 41/2014 Sb., o stanovení jiných NL a jejich limitních hodnot, při jejichž dosažení v krevním vzorku se řidič považuje za ovlivněného NL (účinným od 2. dubna 2014).
- Pro účely přestupkového řízení se má za to, že řidič řídil MV pod vlivem NL, jestliže v krvi bylo dosaženo hodnot stanovených citovaným nařízením.
- 9-THC (**2 ng/ml**)
metamfetamin (**25 ng/ml**)
amfetamin (**25 ng/ml**) MDMA, MDA (**25 ng/ml**)
benzoylekgonin (**25 ng/ml**)
kokain (**25 ng/ml**)
morfin (**10ng/ml**)
U ostatních látek je nutno i nadále zkoumat ovlivnění konkrétního řidiče zjištěnou látkou individuálně na základě znalec. posudků

§ 367 – NEPŘEKAŽENÍ TRESTNÉHO ČINU

- Kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin *Nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy* ([§ 283](#)) dopouští se trestného činu Nepřekažení trestného činu

-> vařiči, prodej, distribuce...

- dále **§ 368** Neoznámení trestného činu

<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#cast2>

ZMĚNY V SOUVISLOSTI S PŘESTUPKOVÝM ŘÍZENÍM

- Na úseku ochrany před alkoholizmem a jinými toxikomaniemi došlo s účinností od 22. června 2011 k výslovnému zakotvení povinnosti Policie ČR zničit omamnou nebo psychotropní látku zajištěnou v přestupkovém řízení, eventuálně ji předat pro účely výuky, výcviku, zkoušek, expertizní, znalecké a vědeckovýzkumné činnosti

POZOR! - *zdokumentovaný nálezná neznámá NL u pacienta v ZZ je nutné hlásit na policii, nelze tedy zapsat do ZD, že u pacienta byla nalezena marihuana a nehlásit to policii !*

ZÁKON 297/2011 Sb. – „ŘIDIČSKÉ PRŮKAZY“

- -> mění se ním:

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu) a

Zákon č. 247/2000 Sb., o získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- S účinností od 14. října 2011 došlo zařazením ustanovení § 89a do zákona o silničním provozu k dalšímu průlomů do povinnosti mlčenlivosti lékařů
- Vyhláška č. 277/2004 Sb., o stanovení zdrav.způsobilosti k řízení MV, zdravotní způsobilosti k řízení MV s podmínkou a náležitosti lékařského potvrzení osvědčujícího zdravotní důvody, pro něž se za jízdy nelze na sedadle MV připoutat bezpečnostním pásem
- novelizace od 5. 11. 2015: „... **abstinence od alkoholu minimálně 1 rok...**“

„ŘIDIČSKÉ PRŮKAZY“ - pokračování

„Lékař, který zjistí, že žadatel o řidičské oprávnění nebo držitel řidičského oprávnění je zdravotně způsobilý k řízení motorových vozidel s podmínkou nebo není zdravotně způsobilý k řízení motorových vozidel, je povinen o této skutečnosti neprodleně informovat obecní úřad obce s rozšířenou působností příslušný podle obvyklého bydliště nebo místa studia žadatele o řidičské oprávnění nebo držitele řidičského oprávnění.“

- Negativní ovlivnění motivace k dobrovolnému vstupu do léčby
- Lékaři, který tuto novou zákonnou povinnost nesplní, hrozí v případě autonehody způsobené jeho pacientem v souvislosti s nesplněním této povinnosti vznik občanskoprávní povinnosti v souvislosti s náhradou škody na zdraví či majetku, případně trestněprávní odpovědnosti.

ZMĚNY TÝKAJÍCÍ SE PROFESE ADIKTOLOGA

- výkony adiktologa pro účely úhrady ze zdravotního pojištění MZ schváleny v březnu 2013 a následně publikovány 20. prosince 2013 Vyhláškou MZ č. 421/2014 (kterou se mění vyhláška MZ č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami)
- S účinností od 1.1.2014 právně existuje 6 specifických adiktologických výkonů, a to v kapitole 919 – adiktologie.
 - vyšetření adiktologem při zahájení adiktologické péče
 - kontrolní vyšetření
 - minimální kontakt adiktologa s pacientem
 - adiktologická terapie individuální
 - adiktologická terapie rodinná
 - adiktologická terapie skupinová

(pozn.: adiktolog je nelékařský zdravotnický pracovník podobně jako fyzioterapeut)

Děkuji za pozornost

MUDr. Andrea Miklovičová
Psychiatrická léčebna Šternberk

miklovicova@plstbk.cz

www.plstbk.cz